Poštnina plačana v gotovini. Štev. 48 Ljubljana, petek, 21. decembra 1928. Leto III. Posamezna številka Din 1·50.

Izhaja vsak petek. Naročnina 6 Din mesečno, 15 Din četrtletno. Za inozemstvo 10 Din mesečno. Uredništvo in uprava Ljubljana. Delavski dom. Karla Marksa trg 2, dvorišče. Čekovni račun 14.577. Lastnik in izdajatelj Alojz Kusold, Ljubljana. — Odgovorni urednik Ivan Saje, Glince IV. štev. 2. — Tiska tiskarna »Slovenija«. Predstavnik za tiskarno: Albert Kolman v Ljubljani.

ENOTNOST

DELAVSKO-KMEČKI LIST

Delavci, kmetje in vsi zatirani narodi, združite se!

Vsak obrat, vsaka vas imej dopisnika za „ENOTNOST“.

Ali si že plačal naročnino do konca leta? Če še nisi, stori to takoj!

Razvoj socialističnega gospodarstva v Sovjetski Uniji.

Druga internacionala je mobilizirala vse svoje sile za boj proti Sovjetski Uniji. Socialpatriotje širijo o njej najgorostasnejše stvari, da bi s tem napravili razpoloženje za imperialistični vojni pohod proti prvi delavsko kmečki državi. Tudi naši socialpatriotje so se postavili v to fronto.

Vse sile ruskih delavcev in kmetov so zastavljene na gradnji nove socialistične družbe. Ta gradnja se vrši v prvi vrsti z **industrializacijo dežele.** Industrializacija dežele in z njo zvezano naraščanje političnega pomena delavskega razreda je sedaj glavna parola v agrarni Rusiji.

Bruto produkcija veleindustrije bo znašala v l. 1928/29 (na osnovi cen iz l. 1926/27) 16.180 milijonov rubljev proti 13.833 milijonov rubljev v letu 1927/28. Velik napredek v industrializaciji dežele se vidi že v primerjanju teh številk: l. 1925/26 je znašal bruto donos poljedelstva 17.370 milijonov rubljev, industrije pa 12.448 milijonov rubljev, l. 1928/29 pa bo znašal bruto donos poljedelstva 18.624, industrije pa 19.040 milijonov rubljev. Tako silno je že narasel pomen industrije v gospodarstvu Sovj. Unije. Posebno veliko pažnjo se posveča težki industriji in elektrifikaciji. Proizvajanje električnega toka, ki je znašalo l. 1913, 1945 milijonov kilovatnih ur, je doseglo l. 1927/28 5140 milijonov in se bo v l. 1928/29 dvignilo na 6600 milijonov kilovatnih ur. Lenin je označil socializem v Rusiji z dvema besedama: diktatura proletariata in elektrifikacija.

Vsled suše je razvoj poljedelstva v tem letu precej zaostal za razvojem industrije. Posebno močno je zaostala proizvodnja žita. Te težave, ki se pojavljajo, rešujejo s tem, da povečajo donos zemlje **z združevanjem malih posednih kmečkih gospodarstev na zadružni podlagi in v velika gospodarstva na višji tehnični osnovi.** Današnji položaj je zvezan s poostritvijo razrednega boja posebno na vasi, z naraščajočim odporom, ki ga kažejo bogati kmetje (kulaki) proti socializaciji dežele. Podlaga strankine politike je **opora na male kmete, tesna zveza s srednjimi kmeti in nadaljno ojačenje ofenzive porti kulakom.**

V kapitalističnih državah se uvaja racionalizacija industrije. To pomeni za delavstvo: večje priganjanje pri delu, podaljšanje delovnega časa, znižanje plače. **Racionalizacija produkcije v Sovjetski Uniji ima pa ravno obratne posledice za delavstvo.** Uvaja se sedemurni delavnik brez zmanjšanja plače. V teku petih let mora biti v vseh panogah gospodarstva sedemurnik že izveden. Uvedel se je že v tekstilni industriji. Na vrsto pridejo industrije, ki so tehnično najbolj izpopolnjene. VV l. 1928/29 se bo uvedel v 20 % vseh obratov. Sedemurnik je za proletariat in za povzdigo njegove kulturne stopnje velikanskega pomena. Z racionalizacijo se radi tega ne poveča brezposelnost, temveč nasprotno se s tem ravno zmanjšuje, ker se z uvajanjem sedemurnika pritegujejo brezposelni v industrijo. Število industrijskih delavcev je naraslo v l. 1927/28 za 5.7 odstotkov. Tudi plače industrijskih delavcev so se dvignile v l. 1927/28 za 11.2 procenta povprečno.

Kako napreduje socialistično gospodarstvo, nam pojasnujejo tele številke: Produkcija državne (socializirane) veleindustrije je narasla v tekočem gospodarskem letu za 22.5 procentov (medtem ko je za 18.2 procentov v prejšnjem letu). Predvidevalo se je v načrtu samo narast za 15.8 procentov. V zvezi s tem se je dvignila moč proletariata in njegov delež na narodnih dohodkih. Podana je materielna podlaga za nadaljno krepitev njegovih razrednih pozicij. Okrepitev teh pozicij je zahtevala prve pomembne spremembe v smislu podružabljenja poljedelskega gospodarstva. Obdelana površina zemlje **kolektivnih gospodarstev in sovjetskih posestev** se je dvignila od 87 milijonov ha na 170 milijonov ha oziroma od 126 milijonov ha na 130 milijonov ha.

Državni proračun to se pravi, družabni dohodki, so se zvišali v letošnjem letu za 10 do 20 procentov. Gospodarski položaj proletariata se dviga. Dviga se njegov kulturni nivo. Za ljudsko izobrazbo se bo dalo letos 335 milionov rubljev (lani 270 milijonov rubljev). Izdatki za narodno zdravstvo so se povečali od 513 milijonov rubljev na 610 milijonov rubljev.

Po vsej Uniji se grade primerna delavska stanovanja. Tako so n. pr. v Leningradu sedaj dovršili gradbo 75 novih hiš in popravilo 41 hiš v delavskih okrajih. 1412 stanovanj je že urejenih. Stanovanja se grade povsod z gradbo novih tovaren.

V Sovjetski Uniji kjer ima proletariat v rokah politično oblast se gradi socialistični družabni red. Začel se je graditi takorekoč iz nič, ne samo brez vsake pomoči drugih držav, temveč ob popolni blokadi strani kapitalističnega sveta. Ta razvoj v socializem raditega ne napreduje tako hitro, kot bi sicer, če ne bi bilo te blokade, vendar pa — napreduje. Imperialistične velesile s strahom gledajo na ta napredek in naraščanje moči socialističnega gospodarstva v Sovjetski Uniji. Z mrzlično naglico zbirajo svoje sile za vojni pohod proti njej. Kot izgleda se bo tudi Jugoslavija znašla v tej imperialistični fronti. Vse meščansko časopisje s pisanjem neresničnih in izmišljenih stvari o Sovjetski Uniji prav pridno dela na ustvarjanju razpoloženja za ta vojni pohod. In kako bi ta fronta izgledala, če ne bi bilo tudi naših socialpatriotov zraven?

Kaj pa bo na vse te zločinske priprave dejal proletariat Jugoslavije?

ODKOD IZVIRA TAKOZVANA TROCKEGA KNJIGA, KI JE NAPRAVILA NAŠIM SOCIALPATRIOTOM TAKO VESELJE?

Knjiga »Resnični položaj v Rusiji«, ki je izšla v Nemčiji kot iz Rusije iztihotapljena knjiga Trockega, izvira iz **Amerike.** Neki Amerikanec Maks Eastman, katerega je Trocki že l. 1925 zavrnil kot nenaprošenega zagovornika in ga sam razkrinkal kot lažnjivega poročevalca, je zbral vse mogoče članke in teze trockistične opozicije iz let 1926. in 1927 ter jih izdal pod drznim naslovom »Resnični položaj v Rusiji«. Vsi ti dokumenti so bili za časa lanske diskusije v ruski kom. stranki objavljeni v »Pravdi«, ki izhaja v 600.000 izvodih. Eastmanovo knjigo so izdali v Nemčiji neki špekulanti kot najnovejšo knjigo, ki jo je spisal Trocki v pregnanstvu in jo iztihotapil iz Sovjetske Unije!

Znani ameriški pisatelj **A. R. Williams,** ki je bil v Rusiji za časa revolucije in je lani ter letos za časa diskusije v ruski kom. stranki ter za časa pregnanja Trockega in trockistov zopet poldrugo leto živel v Sovjetski Uniji, je takoj po izidu Eastmanove knjige podrobno odgovoril nanjo. Iz njegovega odgovora objavljamo nekaj odstavkov:

»Za popolno razumevanje resničnega položaja v Rusiji je najvažnejšega pomena dejstvo, da politike komunistične stranke ne določa nekaj voditeljev, temveč stotisoče broječe članstvo, ki kontrolira vodenje revolucije, članstvo, ki je napravilo dolgo in intenzivno šolo političnega mišljenja in delovanja. Masa članstva je nosilec revolucionarne volje, ki je ne morejo udaviti nobene intrige politikov in ne zastrašiti birokrati. Članstvo zna v vsakem boju zasledovati vsakokratne probleme do njih korenin in preskrbeti svojemu glasu posluh in svoji volji uresničenje.«

Nato popisuje Williams, kako je 70-članska organizacija kom. stranke v Hvalinskem ob Volgi, kjer je on živel leto in dva meseca reagirala na predloge in boj trockistične opozicije. »Ko je časopisje še naprej objavljalo govore opozicije, so se začeli komunisti v Hvalinskem jeziti. Ko pa je opozicija prekoračila vse meje strankine discipline in sovjetske legalnosti, so postali besni. ‚Če bi mi le eno desetino tega napravili, bi bili že zdavnaj izključeni', so dejali. Pošiljali so resolucije v Moskvo, v katerih so zahtevali, da se ne sme opoziciji več dopuščati, da ruši disciplino stranke. Tisoči drugih organizacij so zahtevali isto. Nikdar ni imel kak centralni odbor tako enodušnega mandata za svoje postopanje. Kljub temu je bila opozicija v celoti izključena šele po **enoglasni obsodbi 15. kongresa stranke in vseh komunističnih strank na svetu.** Nepopustljivi opozicionalci, ki se niso na noben način hoteli pokoriti volji stranke so bili pregnani.«

Williams opisuje pregnanstvo svojega prijatelja trockista Feodorova, pri katerem je ravno tedaj stanoval in **razkrinkuje laži** Eastmanove knjige, ki opisuje razna izmišljena nasilstva. »Medtem ko g. Eastmann obširno opisuje »brezobzirno postopanje« stranke proti opoziciji, se skrbno izogiblje govoriti o nasilni in provokaterski taktiki opozicije proti stranki. Naj bi si ljudje mislili, opozicionalci so bili blagi in nedolžni kot golobčki.«

In Williams končuje: »Stranka ki je izvojevala največjo revolucijo zgodovine, stranka, ki je v v enem desetletju ob vojski, ob lakoti in blokadi dosegla take uspehe, naj je po knjigi Eastmana (Trockega po »Nedel. politiki«) postala masa bedakov ali strahopetcev?

Ali je možno, da kdo smatra to za resnični položaj v Rusiji?«

»Nedel. pol.« seveda še naprej laže. V svoji otročje neumni demagogiji se v nas takole zaltava: »‚Enotnost' brani Rusijo — proti prvemu poveljniku rdeče armade.« Še nedavno je bil Trocki pri njej »boljševiški diktator«, danes pa ko se v svojem sovraštvu proti ruski delavsko-kmečki revoluciji skriva zanj, ga imenuje »poleg Lenina najzaslužnejšega moža za rusko revolucijo.«

No, gospodje, pa ponatisnte iz te Vaše »Trockega knjige« njegovo sodbo o vas samih — o socialpatriotih. A? To vam pa ne gre v račun, da bi povedali socialističnim delavcem, kako sodi o vas socialpatriotih, agentih imperializma, ta »najzaslužnejši mož«?

Bomo pa mi enkrat navedli, kako sodi o vas Trocki v isti knjigi, ki jo sedaj toliko slavite!

Delavske žrtve fašizma.

Število delavcev-borcev, ki polnijo temne celice fašističnih ječ v Italiji, narašča vsak dan. Zakaj sleherni dan posluje v Rimu izredno sodišče, ki nad delavci-borci proglaša kazni, nad katerimi se zgraža ves proletarski svobodoljubni svet.

Pretečeni teden je prišla vrsta na sedmorico slovenskih delavcev in dijakov, katere je izdal policiji umorjeni Kogej. Obdolženi so bili komunistične propagande in protifašističnih dejanj. Obsojeni so bili: **Vodopivec Albin na 12 let; Gadi Joško, 10 let; Vatovec Viktor 10 let; Bušanič Viktor 6 let in 6 mesecev; Cermelj Marijan, Bernetič Marija in Juren Angela na dve leti težke ječe.** Vse te kazni so seveda poostrene s segregacijo (po zakonu mora vsak kaznjenec presedeti eno šestino kazni v samotni podzemeljski celici), izgubo političnih pravic, policijsko nadzorstvo po dovršeni kazni, globa, plačilo stroškov itd.

Vse naše duše in vsa naša srca so s temi ponižnimi junaki delavske protifašistovske borbe. S temi in drugimi slovenskimi delavci, ki jih je polno po goriških in tržaških zaporih in ki so znali borbo za delavske pravice združiti z borbo za pravice slovensko-hrvatske narodne manjšine v Italiji. Z njimi, ki so poleg svoje proletarski časti s svojim zgledniim junaškim odporom rešili tudi čast primorskih Slovencev, z njimi je ves naš slovenski proletariat in proletarijat celega sveta.

Poleg imenovanih prideta pred rimsko izredno sodišče v najkrajšem času **še dve skupini slovenskih goriških delavcev.** Prva skupina sestoji iz dvajsetih mladih delavcev, ki so tudi obdolženi komunistične propagande in komunistične organizacije. Druga skupina sestoji iz delavcev in dijakov, ki so bili aretirani po umoru zloglasnega Kogeja. **Vsi obdolženci so že v rimskih zaporih.** V goriških zaporih so aretirance redno vsak teden pretepali. Delavec Ušaj je bil aretiran kljub temu, da je bil, ob umoru Kogeja, že tri mesece bolan v postelji. V zaporu so ga pretepli in mučili na način, da bo za vedno pohabljen. Kljub temu, da je bil bolan, mu nso hoteli dati zdravnika. Priključili so jim še 17-letnega dijaka Hreščaka Milana, ki so dne 6. t. m. prišli ponj v šolo.

Rimsko sodišče seveda posluje sleherni dan. Delavec Ettore Zocchi iz Gallarate je bil obsojen na leto dni zapora samo zato ker je poslal na otoku Ustica konfiniranemu prijatelju Viktorju Arkonti privatno pismo. — Zaradi enostavne sumnje, da so poveličevali milanski atentat proti kralju, je sedem oseb prišlo pred izredno sodišče. Eden od sedmorice, Lenardelli, je dobil dve leti in 6 mesecev zapora. V drugem procesu sta bila obsojena zaradi komunistične propagande in komunističnega delovanja: Casanova na 3 leta in Grotto na dve leti težke ječe. Zaradi enakega delikta sta bila obsojena Rudolf Busi iz Forlina na dve leti in pol in Ivan Lombardi na dve leti in 15 dni ječe. Iz Verone so prišli pred izredno sodišče štirje komunisti. Kot taki so bili obsojeni: Pecoraro na 10 let in 9 mesecev; Bendini in Frison vsak na 7 let in 4 mesece; Facciotti pa na 3 leta ječe.

Golgota italijanskega proletarijata, je tesno združena z Golgoto slovenskega ljudstva v Julijski krajini. Iz te skupne Golgote vodi v prostost, v svobodo ena sama pot: **Pot junaškega odpora, ki jo vodi in razume tudi pri nas le proletarijat. Italijanski proletarijat bo v boju zmagal! Po njem bo zasijalo solnce svobode tudi vsemu slovenskemu ljudstvu Julijske krajine.**

Proti Delavski zbornici.

Tako je zajokala »Nedel. pol.«, da je naša parola: »Proti Delavski zbornici! Proti konsolidaciji delavstva!« (Kot da je DZ zavod vladnih hlapcev in konsolidacija delavstva vseeno!?). Res je, da je naša parola: **Proti »delavski« zbornici, ki ni delavska, temveč režimska!**

In razpisal se je na dolgo nek socialpatriotski mazač. S čim, za božjo voljo, je začel? Začel je s tem, **da žrtve zakona o zaščiti države niso žrtve zakona o zaščiti države, temveč »žrtve« »Srpa i Čekića« itd.** Fuj, podla lobska duša, ki režiš iz režimskega zapečka, češ, **žrtev so krivi tisti, ki se borijo proti zakonu o zaščiti države, nam patriotom pa ni ta zakon v nobeno napoto! Lepa slika gnusnega režimskega petolizništva socialpatriotov!**

Lepše pa še pride! Sama »Nedel. pol.« je pred »Enotnostjo« objavila, da je s. (!?) Uratnik odlikovan in zadnja »Enotnost« je le ponatisnila zadrego »Nedel. pol.« To odlikovanje pa je vrglo uboge socialpatriotičke v strašen »šmorn« in še danes ne vedo, ali stojijo na glavi ali na petah. Poslušajte, kako se otepa »Nedel. pol.« z dne 19. dec.:

»... Če je res, da je s. (!!) Uratnik odlikovan (kar pa on odklanja) (Opomba: Kaj odklanja? Ali odlikovanje ali samo vest o odlikovanju?), se bo videlo (Opomba: Kaj se bo videlo? Menda nič, ker se vse že vidi!) Potem (kdaj?) je to izvršeno na predlog tistih interesentov (katerih?), ki si iz tega hočejo napraviti polena ne toliko proti s. (zopet s.!) Uratniku kot takemu (Res je tak in ne drugačen!), nego proti marksističnemu gibanju v splošnem (ta je pa imenitna: Z redom sv. Save v boj proti marksističnemu gibanju!) a proti socialistični stranki še posebej. Ako pa je to neke vrste poizkus, proglasiti po časopisju odlikovanje sodruga (še vedno!!!) Uratnika ki se ne more izvršiti (Kdo se ne more izvršiti? Uratnik ali odlikovanje?), je bil namen isti...«

O, tridesetkrat uboga zmešnjava zmešane »Nedel. pol.«!

Dobro je služil režimu ta vaš s. Uratnik, dobro se je družil s klerikalci. **Delavsko zbornico in red sv. Save V. stopnje si je prislužil in pridružil!**

Težko vprašanje.

Spoštovani sodrug urednik. So stvari, ki jih moja pamet ne zmore. Pomagajte mi! Tajnik Delavske zbornice je bil odlikovan. Dobil je red Sv. Save V. razreda. Dosedaj smo bili vajeni čitati ob takih slučajih zasluge odlikovancev. Zasluge in nadzasluge. Zakaj občaj je bil, da so bili odlikovani vedno le zaslužni možje. Pri odlikovanju Filipa Uratnika sem pa iz »Nedelavske politike« izvedel, da je bila reč drugačna. Za zasluge ga niso mogli odlikovati, ker on je tajnik (jste DZ, ki se »z vsemi silami bori proti režimu in za delavske pravice«. Ako bi šlo po običajni navadi in pravici, bi moral tajnik DZ za take zasluge kvečjemu v zapor. »Nedel. pol.« je najprej povedala kako junaško se Filip Uratnik bori proti režimu in drugimi enakim ustanovam in zaključila, da so tajnika DZ, ki je socialist, odlikovali le zato, da bodo dekalisti imeli novo priložnost napadati socialiste in »razdirali delavski pokret«. Spočetka sem mislil, da je minister, ki je predlagal Uratnika v odlikovanje, velik hudomušnež. Dostikrat se krotilec pošali z zverinami, ki prežijo nanj in jim da cukrčka. Potem sem si mislil, da bi bilo pač bolje če bi se odlikovalo mesto Uratnika kakega dekalista, Uratnika pa vrglo čez cesto v zapor, in bi se bilo dalo socialistom priložnost napadati dekaliste. Pa ima vlada dekaliste čezmerno rada in ni hotela narediti take usluge socialistom, ki se jih boji na moč. Pa če se jih boji, zakaj jih potem še odlikuje? Če se v DZ silno bore proti režimu, zakaj jim je vlada neki izročila DZ in zakaj ne dovoli dekalistom, da bi začeli v DZ boj proti socialistom in bi tako zrušili njihovo silo? Take in enake misli so mi rojile po glavi, pa nisem mogel priti do nobenega pametnega zaključka. Ker je pač prvi slučaj, da vlada odlikuje svoje nasprotnike, dajte, sodrug urednik, pojasnite mi vi to zadevo.

Težko je vprašanje, ki si mi ga zastavil, sodrug. Kajti tudi meni cela stvar ne gre v glavo. Vzrok zato, da tega noben normalen človek ne razume, pa so — skisani možgani »Nedelavske politike«.

Žegnanje nove palače.

Kakor čujemo, nameravajo zborični birokrati februarja meseca prirediti slovesno otvoritev nove zgradbe na Miklošičevi cesti, v ta namen se namerava razdeliti kakih 100.000 Din. Reklama in pomp da bo nekaj posebnega, zlasti ima namen napraviti socialistom reklamo za prihodnje volitve v DZ, ki se morajo vršiti marca ali aprila meseca prihodnjega leta. Strokovna komisija je dobila nalog, da mora sklicati konferenco vseh priključenih strok. zvez ter povabiti zanesljive zaupnike na ta dan v Ljubljano. Isto nalogo ima »Svoboda«. Oficijelno seveda tega dirindaja ne sklicuje vlada, odnosno uprava DZ, za to bodo dobile denar podrejene firme, kajti DZ mora biti na zunaj čista in ostati napol oficielna institucija, da ni zamere (na desno). DZ bo sklicala samo skupščino zborničnih delegatov, na kateri se bo govorilo po stari navadi o uspehih, ki jih imajo osiveli pa tudi mladi »borci« pri zbornici za delavstvo. Ko bo vse to končano se bo že našel kje kak ključ, da se bo v veseli družbi pilo in jedlo, kakor se to vedno dogaja ob takih prilikah. Delavci iz dežele, pa bodo pozneje dobili poročilo, kako krasno v srce segajoče, do solz ganljivo so govorili stari in osiveli socijalistični mučeniki, kako je bilo vse složno sprejeto in kakšna harmonija je vladala ves čas na skupščini. Delavci pa bodo kljub vsem reklamam imeli še nadalje občutek, da denar, ki ga plačujejo za delavsko zbornico nima drugega pomena **kot za preživljanje štaba vladnih hlapcev, ki odvajajo po nalogu buržuazije delavstvo od razrednega boja.**

Strah pred volitvami pa ima vendarle zborična birokracija. Dobro ve, da pride čas obračuna. Vsled tega intrigirajo in kompromisarijo z vsemi sredstvi. Izgubiti dobro plačana mesta za malo dela, **tega se bojijo.** Na vsak način hočejo dobiti **nekak ključ, ki bi jim omogočil, da ostanejo še nadalje v zbornici brez volitev,** to se pravi hočejo **srbske volitve. Rekli bodo, da so volitve drage in, da se z volitvami izgublja čas.** Mi pa pravimo: nimajo poguma delavstvu povedati, kaj so delali in bojijo se sodbe delavstva. — Podboj.

Vabimo vse sodruge in sodružice v Ljubljani in okolici, da se udeleže

SILVESTROVEGA VEČERA

v Delavskem domu, Karla Marksa trg 2, ob 8. uri zvečer. — Vstopnine ni.

Makuc:

SKRB ZA PROLETARIAT ALI SEJA UPRAVNEGA ODBORA DZ DNE 12. DECEMBRA.

Uratnik poroča, da se je pretekli mesec sodelovalo pri kolektivni pogodbi na Muti, interveniralo v tov. »Jugočeška« v Kranju radi nekega odpuščenega zaupnika, dosegio se ni nic, ker je ta po izjavi ravnatelja imel toliko grehov na sebi, da je bil zadnji čas, da se ga je odpustilo. Interveniralo se je tudi v Zrečah radi zaupnikov.

Čelešnik poroča, da se v tekočem proračunskem letu ni zaprosilo celih dva milijona Din proračuna, temveč je še nekaj ostalo. Za pobiranje prispevkov se je dalo okr. uradu 196.000 Din.

Uratnik: Ministrstvo ni odobrilo službene pragmatike DZ, češ, da je preliberalna, treba bo nekaterih prememb.

Sedej: Predlagani, da se da uradništvu v slučaju bolezni celo plačo in hranarino.

Dr Bohinc, stavi predlog: V slučaju da se uradnica DZ poroči in s tem njeno materijelno stanje izboljša, se ji naj odpove službo, da pa naj se ji odpravnina v iznosu 6 mesečne plače.

Čobal: Naproša se gosp. Terseglav (urednik »Slovenca«) še enkrat, da gre v Beograd (enkrat je že bil radi tega) do ministra in izposluje, da se službena pragmatika potrdi.

Uratnik, je mnenja, da naj se slovesna otvoritev DZ vrši čimpreje in to če je le mogoče 16. in 17. februarja, za to naj se dovoli 70.000 Din.

Ošlak (član finančne kontrole) predlaga, naj se tudi letos izplača uradništvu 13 plačo.

Makuc: Nisem načeloma proti vsaki 13 plači, način pa, po katerem se v tej zbornici razsiplje denar, je tak, da moram biti proti. V proračunu je 13 plača že zapopadena ter se je razdelila na ostale mesece in s tem povišalo plače. Plače uradništva DZ so sijajne, marsikak državni uradnik, da ne govorim o delavcih, bi rad zamenjal plačo in službo z uradništvom te zbornice. Šest ur dnevne službe, vse nedelje in praznike proste, poleg plače, ki znaša mesečno od 3.250 do 5.000 Din dobi še druge ugodnosti, ki jih mora vsak drug plačati iz svojega žepa, kakor bolniško blagajno, davek od zaslužka, starostno zavarovanje, kar tudi znaša mesečno čez 500 Din. Ako pomislimo, da je to delavski denar, to je onih delavcev, ki so v ti državi brezpravni in čestokrat brez posla, da marsikdaj ne vedo, kaj bodo jedli in kje bodo spali! Vse polno je teh takozvanih ustanov, ako pa delavec kaj rabi se ga vodi od Poncija do Pilata, od urada do urada tako dolgo, da se navelič a in gre praznih rok. Ako pomislimo, da gre čez polovico proračuna (od 2 milijonov čez 1 milijon) samo za uslužbence te zbornice, med tem ko delavstvo nima skoraj nič od nje kot stroške: **Delajmo na to da dobijo 13 plačo železničarji, rudarji in drugi delavci, ki res skrajno slabo služijo! V tem boju naj bo na čelu DZ. Še na nobeni seji seni razpravljalo o slabem gmotnem položaju delavstva in kako mu pomagati iz bede, pač pa se peča vsaka seja s predujmi in drugimi bonitetami za uradništvo te zbornice,** o katerih **drugi delavci ne smejo v tej državi niti govoriti.**

Tudi zalteva po 70.000 Din za otvoritev nove palače je nemoralna. Ako že ne morete živeti brez žegnov, naj se žegna s najmanjšimi stroški! **Tako zapravljanje v času, ko je toliko delavstva brez posla in stanovanja, ki to zbornico plačuje, je kakor v zasmeh celokupnemu delavstvu.** Zato bom glasoval proti vsem predlogom.

Ošlak: Govoriš kakor zastopnik industrijcev! (Opomba ured.: Kako si mali Moric to predstavlja?!).

Leskovšek: (socialdemokrat) Načelo vsakega socialista je, da se bori za 13 plačo. Zato se čudi, da se Makuc temu protivi.

(Opomba: **Ako ima biti v smislu Leskovškovega socialdemokratizma rešenih peščica vladnih ljudi na račun tisočev drugih proletarcev!** Lepe rezultate kaže zmešano Bernotovo pridigarstvo o »morali«!)

Štuklju se da 5.000 Din predujma.

Vsi predlogi so bili proti mojemu glasu sprejeti.

Čobal: Ali si videl, niti enega zaveznika nimaš v zbornici, vsi smo glasovali proti tebi!

Makuc: Prav tako. Sem tembolj prepričan, da ste vsi zavezniki buržuazije proti proletariatu!

Tri izjave,

pomembne za pripravljanje vojne proti Sovjetski Uniji.

»Ako bi države, ki obkoljujejo Rusijo, sprejele dovolj municije in vojnih sredstev, bi se jaz obvezal, da enkrat za vselej uničim vsako boljševiško nevarnost.

Žalibog so mi to ponudbo odgodili z izgovorom, da je ves svet sit vojne . . .

Danes je edino sredstvo zato, da se konča z uplivom komunizma, da Francija in Anglija nastopata skupno.«

Maršal Foch
(Interview v listu »Refere« avg. 1927.)

»Jaz sem razumel kapitalno važnost vaše države (Poljske) . . . in poljski vojak, ki sem ga videl na poljsko-ruski meji, mi je izgledal kot predstavnik obrambe evropske civilizacije.«

Francoski *socialpatriot Paul Boucour.*

»Prve zveze so vzpostavljene med Rumunijo in Poljsko. Rusije zaradi njenega geografskega položaja ne bo mogoče napasti izza hrbta (kot se je dalo napasti Nemčijo leta 1914), njo se bo dalo napasti le s fronte in z boka. Vloga nas (Rumunije) in Poljske bo, da jo napademo s fronte. Vloga drugih bo napad z boka. Mi moramo v vsakem slučaju vzdržati, dokler nam ne pošljejo pomoč velesile.

Romunski meščanski list *»Universal«.*

Iz teh izjav vidimo, kako v pripravljanju vojne proti Sovjetski Uniji najaktivnejše sodelujejo *imperialisti, socialpatrioti in imperialistične vazalne* države, med katere spada tudi Jugoslavija.

Žrtve belega terorja v Sloveniji.

V **Ljubljani** je še vedno v preiskovalnem zaporu 10 mladih delavcev v zvezi z demonstracijami ob 11-letnici Sovjetske Unije!

Na Jesenicah je bil pretekli teden aretiran s. **Mulej** in njegova žena po hišni preiskavi (ki jih je bilo tiste dni na Jesenicah cela vrsta!). Vendar sta bila po nekaj dneh izpuščena od okrajnega sodišča v Kranjski gori.

V **Hrastniku** je bil aretiran s. **Ladislav Goršek** (gl. dopis iz Hrastnika). Iz zaporov v Laškem je bil prepeljan v slovite **celjske** zapore.

Sodrugi in sodružice! **Spominjajte** se vedno in povsod žrtev belega terorja kapitalistične reakcije in **zbirajte zanje!**

Politični pregled.

Volitve v okrožne in deželne zastope na Češkoslovaškem so se vršile 2. dec. Vršile so se v znaku poostrenega terorja proti kom. stranki. Njeno centralno glasilo, dalje večerno glasilo v Pragi, glasilo v Brnu in še cela vrsta drugih njenih listov je bila prepovedana za dobo enega do šest mesecev. Novoprijavljenih listov niso oblastva dopustila. Volilni letaki in lepaki so bili od cenzure poneteljeni ali sploh prepovedani. Sistematične aretacije urednikov in funkcionarjev stranke, policijske obsodbe, sodne obsodbe na pol leta zapora itd. so se nezaslišano pomnožile. Režim hoče izkoristiti krizo kom. stranke (v katero je z odprtim pismom posegel izvrševalni odbor Kominterne), da bi jo spravil v še večje težoče in ji zadal resnih udarcev. Kom. stranka je dobila **823.000 glasov.** Pri parl. volitvah l. 1925, kjer so volili zraven še trije mlajši letniki in vojaki, je prejela 933.711 glasov, torej za 110.000 glasov več. Pri senatnih volitvah l. 1925 pa, kjer niste volila dva mlajša letnika, je prejela 774.500 glasov, napram tem volitvam je torej napredovala za 49.000 glasov. Izmed ostalih strank: pridobila je najmočnejša češka stranka **agrarna stranka, dalje češki socialdemokratje, češki narodni socialisti** in nekaj tudi **nemški socialdemokratje.** Izgubila pa je največ slovaška klerikalna Hlinkova stranka, dalje češka klerikalna ljudska stranka in nemški klerikalci. Kako je meščansko časopisje komentiralo izid volitev z ozirom na kom. stranko? Agrarni »Venkov« je pisal: »... To je zelo resen opomin za socialistične stranke. Če so komunisti v času svoje največje brezglavosti, v času, ko med volilno kampanjo niso imeli **nobenega dnevnika,** pridobili napram senatnim volitvam 49.000 glasov, so bile za dogleden čas razočarane nade socialistov, da se bo delavstvo, ki je zablodito, vrnilo v njih tabor.« Še zanimivejša je izjava čeških klerikalcev v »Lidové Listy«: »Če socialisti vriskajo, vriskajo v praznino. Kakorhitro pridejo v vlado, na novo izgube svoje opozicionalne pristaše, ker ne morejo ničesar izpolniti, kar so obljubljali. **V ostalem pa je vlada v teh volitvah dala socialistom velik dar: Ustavila je komunistično časopisje in skrčila svojo agitacijo proti socialpatriotom.**« Vladna »Prager-presse« pa je pisala, da so to, kar so izgubile vladne stranke, pridobile take stranke, **»ki državi in redu ravnotako zvesto služijo kot vladne stranke« (taki so socialpatriotje na Čehoslovaškem!).** Izid volitev je razočaral buržuazijo in njene hlapce socialpatriote, ki so pričakovali veliko nazadovanje kom. stranke vsled krize v njej in ojačene reakcije proti njej. Kom. časopisje podčrtuje **v duhu boljševiške samokritike,** da so mase šle na levo, in da je kom. stranka **mogla in morala na glasovih pridobiti,** a pridobila je le na Slovaškem in v nemških pokrajinah, izgubila pa v glavnih čeških mestih (Brno, Praga itd.). To je posledica **pasivne politike,** ki jo je stranka do odprtega pisma Kominterne vodila, posledica tega, **da opportunistična pasivnost stranke še ni popolnoma premagana dalje posledica podcenjevanja dela na kmetih in popolnoma nezadostne vloge rdečih strokovnih organizacij v političnem boju delavskega razreda.** Tako piše s. Stern: »Volitve so znova dokazale, kako resna in velika je **desna nevarnost,** kako globoko ukoreninjene in široko razprostranjene so še **socialdemokratske tradicije v naši stranki** in kako je ravno vse to zakrivilo, **da je stranka zaotala za bojevno voljo mas in zato ni mogla dobiti pravilne zveze z masami.**

Volitve v Romuniji. — Maniova stranka, ki je za časa svoje opozicije vodila ogorčeno kampanjo proti volilnemu terorju, je vršila ob teh volitvah najhujši teror proti Delavsko-Kmečkemu Republikanskemu Bloku v Romuniji. Volilni shod v Bukarešti je bil od žandarmerije in vojske razgnan. Večje število delavcev je bilo pri tem ranjeno. Plenili so se volilni letaki in prepovedovalo se je tiskarnam, da jih tiskajo. Socialpatrioti pa so se lepo vsedli na vladno listo in 9 prodanih socializdajalskih duš je izvoljenih. Vlada ima ogromno večino. Delavsko-Kmečki Rep. Blok je dobil okrog 40.000 glasov, mandata nobenega. So pa to prve volitve, kjer je DKRB sploh mogel svoje glasove šteti. Doslej je mogel šteti samo leta, na katera so bili obsojeni njegovi najaktivnejši borci.

Romunsko sodišče pod vlado Mania izdaja beloteroristične obsodbe nad komunisti. — 14. dec. je bil v Galacu zaključen veliki komunistični proces. Sodbe so sledeče: Kahana **7 let,** vojak Tirin **8 let,** delavka Jenny Anerbach **6 let,** Jakob **8 let,** Grinčenko **6 let,** vojaka Baraš in voinea ter Berg po **5 let,** delavka Dora Schwarz **2 leti.** Nekaj jih je bilo v odsotnosti (ki so ušli tej krvavi justici) obsojenih na ječo od 15 do 10 let. Nadaljnih **15** obtožencev je bilo obsojenih na ječo od 2 leti do 6 mesecev. — Tako se godi revolucionarnim delavcem **pod režimom Mania,** s katerim so romunski socialpatriotje napravili volilni blok. **Socialpatriotje so agitirali za ta režim,** ki jim je zato podaril **9 mandatov v parlamentu.** Socialpatriotje so v Romuniji ravno taki lakaji režima kot pri nas. Zato jih tudi »Volksstimme« od 16. dec. opravičuje, češ, da romunska zaranistična stranka Mania **ni reakcionarna.** Kakšen je režim te stranke se vidi iz gornjih obsodb. **Dol s socialpatrioti, ki so lakaji vseh reakcionarnih režimov!**

Socialimperialist in šef II. internacionale Macdonald toči solze nad obolenjem »dobrega kralja« Anglije! Pred nekaj dnevi je dal Macdonald izjave v bolezni angleškega kralja, kjer med drugim pravi: »Rad bi povdaril, kako ganjeni smo bili vsi (to je angleški socialpatrioti) z boleznijo kraljevo. Oni izmed nas, ki so imeli veliko radost, da ga osebno spoznajo, in ki vedo, kako odkritosrčno stremi za tem, da bi izpolnjeval svoje dolžnosti s popolno ustavno nepristranostjo, čutijo v tem momentu, kako izredno dobro je vršil svoja dela kot konstitucionalni monarh in kakonas je s tem nase privezal«. Macdonalda seveda bolj gane bolezen njegovega kralja kot pa beda poldrugega milijona brezposelnih v Angliji ali celo strašna usoda 300 miljonskega indijskega ljudstva, ki je zatirano od britanskega imperializma!

Tudi v Grčiji protikomunistični zakon! Venizelos je predložil projekt zakona proti komunistom, po katerem naj bi se sodilo že samo izpovedovanje komunističnega prepričanja. Ves Balkan bo torej postal ena sama velika ječa za proletariat!

Štrajk tekstilnih delavcev je izbruhnil v Oroslavlju na Hrvaškem. Število stavkujočih je 1400 delavcev in delavk. Takoj so začela preganjanja stavkujočih. Delavstvo oroslavske tekstilne tovarne ni organizirano v neodv. strok. organizacijah temveč v radičevski organizaciji za delavstvo, ki se imenuje Hrvatski Radnički Savez. Vodstvo te kapitalistične organizacije bo sigurno napravilo vse, da delavce zopet upreže kot sužnje v jarem hrvaških kapitalistov.

**Usp

Slovenski proletariat oropan vseh pravic.

Delavci in delavke Slovenije!

Ali se zavedate, kaj pomenja **prepoved ustanovitve rudarsk in stavbinske strokovne organizacije?**

Slovenski proletariat je s tem **oropan** svoje **najelementarnejše** (najosnovnejše) pravice, to je **pravice strokovnega združevanja!**

To pomenja, da je proletariat Slovenije **še bolj zatiran** pod tem režimom kot proletariat Srbije in Hrvaške, ki si je to pravico vsaj deloma obdržal.

To pomenja, **da je proletariat Slovenije najbolj brezpraven del proletariata Jugoslavije!**

To dela režim zato, ker je Slovenija industrijsko najbolj razvita pokrajina in **ker ima neodvisno strokovno gibanje vse pogoje, da združi slovenski proletariat v močno bojevno silo,** ki bi mu izbojevala zboljšanje položaja!

To dela režim na ljubo svojim zvestim hlapcem **socialpatriotom,** ki so si pri njem izposlovali **monopol strokovnega gibanja kot protiuslugo za svojo gnusno režimsko raboto!**

ŠTRAJK KOVINARJEV V SMEDEREVU.

Delavci tovarne vagonov »Sartid« v Smederevu so stopili v štrajk v obrambo ogroženih pravic in delovnih pogojev. Najprej je stopilo v stavko okrog 90 kovinarjev v lokomotivskem oddelku, a izgleda, da bodo tudi delavci ostalih oddelkov vsled šikan s strani podjetja zastavkali. Ker je v tej tovarni zaposlenih okrog 1400 delavcev in bo v slučaju razširjenja boja nastopil eden **velikih štrajkov,** opozarjamo delavce cele države, da ne gredo v Smederevo na pozive raznih agentov, da bi rušili opravičeva boj svojih sotrpinov! Sodrugi kovinarji, lesni in slikarski delavci, **ne potujte v Smederevo!** Nasprotno: Ves proletariat mora težki boj sodrugov v tov. »Sartid« moralno in materialno podpreti! **Živela delavska solidarnost!**

»**Domoljub**« pač nima moznosti, da bi s stvarnimi argumenti pobijal »komunistične« »Enotnost«! V zadnji številki prinaša kar dve poročili o **poneverbah v Berlinu.** Eno je baje zagrešil s ponarejanjem menic uradnik ruske trgovske družbe, ki je baje brat Litvinova, sovjetskega komisarja za zunanje zadeve, drugo pa s ponarejanjem čekov neki »bivši ministrski kandidat kom. stranke Sachs«. Glede prvega nimajo drugih informacij, kot iz meščanskih časopisja, ki je zlasti glede sovjetskih komisarjev in njih sorotnikov zelo »resnicoljubno« glede drugega pa lahko »Domoljuba« povemo, da je nasedel, kajti kom. stranka Nemčije je revolucionarna stranka, ki ni imela **in nima nobenih ministrskih kandidatov.** Vprašamo se zakaj »Domoljub« tako išče razne poneverbe po svetu, ko pod Koroščevim režimom doma tako cvete korupcija? Najbrže zato, da bi skril tole razliko: Medtem ko je SLS, da je mogla v vlado z radikali, l. 1927. podelila vsem nesojenim **korupcionistom** v Jugoslaviji za nazaj in za naprej **amnestijo,** pa v Sovjetski Uniji,ki je delavsko-kmečka republika, **doleti vsakogar zaslužena kazen, ki je toliko težja, če je dotični nepoštenjak komunist.** O temle naj »Domoljub« raje pove svoje mnenje! Kar se pa očitka tiče, da »Enotnost« »lažnjivo napada cerkev in njeno socialnodelo«, stoji stvar tako, da smo mi »Domoljuba« na laženo Sovj. Uniji že ujeli, medtem ko »Enotnost« **brez laži** — ker jih ne potrebuje — razkrinkuje kontrarevolucionarno vlogo tako katoliške cerkve, kot drugih cerkva!

POŠTA UPRAVNIŠTVA.

Evatz Joseph, Detroit U. S. A.: Prejeli Din 56. Plačano imaš do 15. VI. 1928. Torej si še pol leta na dolgu.

Pohlin, Francija: Prejeli Din 50. Plačano imaš do 1. dec. 1928. Sporoči nam, ali nisi meseca maja zbiral za tiskovni sklad?

Kožuh, Francija: »Par. Kom.« smo poslali. Preostalih Din 15 smo računali za naročnino, ki jo imaš plačano sedaj do 1. jan. 1929.

Weber, Francija: Fr. 10 prejeli, imaš plačano do 1. dec. 1928. Delu čast!

Gostišar, Belgija: Prejeli 30 fr. belg. Imaš plačano do 1. aprila 1929. Delu čast!

Pregelj Ivan, Zürich, Švica: Din 100 in seznam prejeli. S. Hilarij Pr. je še precej dolžan, še več pa sta dolžna Ernest Rusjan in Žigon Feliks. Prosimo Te, da tudi te tri iztirjaš. Kadar sodrugi odpotujejo, **naj sami javijo.** Na druga znamenja je težko razumeti se.

Blatnik, Francija: Prejeli fr. 25 (Din 55). Knjižico dobiš. Plačano imaš do 1. IV. 29. Potrudi se tam »Enotnost« razširiti! Delu čast!

Rus Jože, Francija: Prejeli Din 66. Knjižico dobiš. Naročnina je plačana do 1. maja 1929.

Mravlje Francija: Prieli denar. Naročnino imaš plačano do 1. julija 29., 4.50 je pa za tisk. sklad. Glede denarja za slike bomo pregledali in Ti javili. Res so težkoče, a treba je vztrajno in marljivo delati na razširjenju »Enotnosti«, **zlasti med slovenskimi izseljenci vsepovsod.**

Vsem trboveljskim razredno-zavednim borcem, starim in mladim želijo njih sodrugi pri vojakih, da bi v novem letu trboveljski proletariat postal **bolj pogumen in odločen v boju za svoje pravice! Delu čast!**

Rdeči voj.

PROMENADNI KONCERT V ŠIŠKI.

V nedeljo, dne 23. decembra 1928 se vrši od pol 12. do pol 13. ure promenadni koncert v Šiški pred Gasilskim domom. Igra železničarska delavska godba »Zarja«.

Kaj pišejo delavci in kmetje?

PRIMORSKI KMET IN MARKSIZEM.

Buržuazno časopisje vedno straši kmete s komunizmom, češ: »Ko komunisti vzamejo oblast v svoje roke, bodo razlastili zasebno lastnino in to se pravi, vzeli vam bodo vašo zemljo, ki je prepojena z znojem vas in vaših očetov.« Buržuazija se dobro zaveda nevarnosti, ki ji preti od sloge delavcev in kmetov. Zato se trudi na vse kriplje, da bi razdvojila kmete in delavce. Toda kmetje čimdalje bolj spoznavajo, da je njih rešitev edino v skupnem boju s proletarijatom ter se zavedajo, da proletarijat ni njihov sovražnik, kakor bi jim rada buržuazija natvezla. Glede zemlje se naš kmet popolnoma nič ne boji, da mu jo bo proletarec vzel. Proletariat se ne bori proti buržuaziji zato, da bi kmetom vzel zemljo, ampak, da si izboljša svoj položaj po delavnicah, tovarnah in po vseh obratih, kjer je danes izkoriščan suženj.

V Rusiji je dal delavec zemljo kmetom, ki je prej bila last grofov. Saj tudi danes kmet ni resničen lastnik zemlje, ker jo podeduje rod za rodom. Kmet ni nič drugega kakor oskrbnik zemlje, ker on jo podeduje in skrbi, da jo bo spet zapustil svojemu sinu. Kmetovo je samo to, kar pridela in še to kar pridela, mora v ogromni večini in najboljše prodati, da zadosti vsem velikim bremenom, ki mu jih nalaga današnji vladajoči sloj, a sam mora uživati najslabše in čestokrat celo gladovati

Kadar nastanejo kapitalistična navzkrižja, hajd v vojsko. V vsaki vojski trpijo največ kmetje. Delavci so vsaj deloma zaposleni pri strojih in drugih specialnih napravah. Ko vojska konča pa je spet kmet tisti, ki mora največ celiti rane, prizadete od vojne. Seveda, ko vojna izbruhne, mu začne trobiti buržuazni tisk, da je domovina v nevarnosti, v resnici pa je v nevarnosti le pohlep kapitalistov po večjih profitih.

Res je, da kmet ljubi svojo rodno zemljo, ki se je na njej rodil in ki je napojena z znojem njega in njegovih pradedov. Toda glavne sadove kmetskega truda od pamtiveka pa do danes, uživa buržuazija.

Naš primorski kmet se je zavedel, kje je njegova rešitev. On pričakuje rešitev, tako v nacionalnem kot v gospodarskem oziru edino od marksizma, to je od delavsko-kmečke vlade. Danes ne proklinja marksizma, kakor bi to rada gospoda, ampak ga blagoslavlja. Primorski kmet ve, da mu gospoda ni in mu ne bo pomagala, ampak, da ga samo izkorišča in išče njegove glasove pri volitvah. Tako se naš kmet zaveda, kje je njegovo mesto in kje je njegov sovrag.

Živela zveza delavcev in kmetov, kajti le ona prinaša zmago delovnega ljudstva nad okrutno buržuazijo!

I HRASTNIK.

(Preganjanje in aretacija s. **Ladislava Gorška.**)

Potem ko je bil iz **Niša** izgnan in z detektivsko ter žandarsko eskorto odpravljen do Zagreba — in je vso to ogromno razdaljo kilometrov moral »pešačiti« to je od postaje do postaje je moral marširati, je bil v Zagrebu v policijskem zaporu kakih 14 dni. Ves ta čas slaba hrana, uničena obutev, šikane. Protestiral je in evo vam sistema glavnjače: dobil je na desetine udarcev z bikovo žilo preko vsega izmučenega, sestradanega telesa.

In ker ni bilo nič obtožilnega, razen da je nevaren element, je bil eskortiran v domovinsko občino Laško.

Svoboden na svobodnih slovenskih tleh!

Pa je šel za kruhom v rudnik — Hrastnik. Jedva je dobil delo — **zakaj zdravnik se je branil potrditi sposobnost za delo človeka, ki je bil ves črn od težkih udarcev. Naredi 2 šihta — nato hišna preiskava.** In 10. decembra, potem ko je prišel iz jame, **ga čakajo oblastni organi** 4 žandarji: V imenu postave ste aretirani...

Sedaj je s. Goršek v laškem zaporu, dasiravno ni niti najmanjšega dokaza o kakršnemkoli kazenskem prestopku. Komunist je, človek, ki žrtvuje vse »svoje« za delavsko gibanje. Človek, ki je korajžen dovolj, da pove vsem in vsakemu: **»Za proletarsko idejo je treba storiti vse — a hlapcem buržuazije kazati vso ostrino svojega prepričanja.** Jaz sem komunist in Vaš sovražnik sem, vi izdajalci, vi klečeplazci!«

S. Goršek pa spregovori sam, kako se postopa z glavnjačarsko metodo tudi pri nas, kjer smo napredni in imamo največje Slovence na vladi. — **Vladmirin.**

GUŠTANJ.

Pristaši KDK so priredili slavnost 10-letnega obstoja Jugoslavije 1. dec. v Guštanju. Te proslave se je udeležila večinoma samo takozvana inteligenca iz tovarne in okolice. Nekaj trgovcev je pomagalo igrati pri igri na odru. Kako visoko nad to frakarijo se pač počuti preprost delavec, kateri pozna puhlost in lažnjivost takih narodnjaških proslav! Kričijo na ves glas: Živijo Jugoslavija! in pojejo »Lepa naša domovina«. Videli smo pa na drugi strani par dni poprej, kako so se delavci, družinski očetje izseljevali v druge države (menda ker jim v lepi domovini predobro gre). Na postajališču v Guštanju so nedolžni otročički in žene plakale, ker so jih zapuščali njihovi očetje in možje. Seveda, vsega tega ne vidijo in ne slišijo paradni narodnjaki. Nikar se ne trkajte po prsih, da ste narodnjaki, če pa se na drugi strani hlinite in prilizujete nemškemu podjetniku in direktno pomagate slovenske delavce šikanirati in preganjati. Delavci pa pravijo, da bodo šele tedaj proslavljali, kadar se bodo popolnoma osvobodili izpod kapitalističnega jarma. Tedaj se bo iz milijonov grl čutil krik: **Živela vlada delavcev in kmetov.** Delavec na svoji lastni koži občuti, da še nima majke domovine, da je takatero mu vsiljujejo samo mačeha.

Za izkoriščevalce seveda danes obstoja domovina! Poglejmo si drugi kontrast, pri grofu Turnu na Ravnah. Celo poletje delajo gozdni delavci za mizerno plačo, po zimi pa jih kratkomalo pošljejo na dopust brez vsake odškodnine. Noben narodnjak na vpraša, od česa naj živijo ti slovenski delavci, ki jih je inozemski grof nagnal v največjo mizerijo. Ravno tako se postopa z delavci v vrtnarstvu. Nas gozdne trpine pa še drži pokoncu misel, da se bliža obračun delavcev in kmetov za vse kapitalistično gorje in za vse krivice. — Delu čast in oblast!

Črv Nadvami.

KDO LAŽE?

Ker se me v »Delavcu« z dne 10. dec. t. l. posredno po odboru sekcije žičarjev pri KID na Jesenicah hoče postavljati na laž radi moje ugotovitve v listu »Enotnost« z dne 30. nov. t. l., da je Jurij Jeram dobil nezaupnico s strani žičarjev, pojasnjujem.

V prvi polovici meseca septembra t. l. so žičarji pri KID na Savi, vsled njegovih neznosnih šikan bivšega preddelavca Kalana, pognali na cesto, s tem pa so prišli v konflikt z vodstvom podjetja, ki je preddelavca vzelo v zaščito, nakar so bili primorani stopiti v stavko, da se na ta način ubranijo še ostrejših šikan, katerim bi bili izpostavljeni, če bi Kalan ostal še nadalje kotpreddelavec v obratu. Povodom ultimatuma, ki ga je vodstvo podjetja stavilo žičarjem, da se imajo brezpogojno vrniti na delo in da bo še le tedaj pripravljeno pristati na zaslišanje zadevnih pritožb in uvedbo preiskave, se je dne 15. sept. vršil javen shod, ki je bil izredno dobro obiskan. Temu shodu je Jeram predlagal spomenico, ki ki jo je dal na glasovanje z naglasom, **»da s to spomenico stoji in pade« kot glavni zaupnik.** Žičar sodr. W. A. je uvidevajoč situacijo, povzročeno z omenjeno izjavo Jurij Jermana, na drugi strani pa kot poznavalec razpoloženja žičarjev napram stavljenim pogojem vodstva KID brez vsake podane garancije, je hoteč rešiti situacijo, predlagal, da naj to predlagano spomenico odglasuje javen shod vsega delavstva, na kar ga je Jeram zavrnil, češ, da morajo spomenico odločiti samo žičarji. Nato se je prišlo na tajno glasovanje, katerega izid je bil (približno) 14 za in **60 proti spomeniki.** V prvem presenečenju vsled izida glasovanja proti spomenici, ki je značilo nezaupnico, katero si je sam izzval, je Jeram takoj na to izjavil, »da je s tem njegova misija končana«. Tu pa se je hipno zavedel, da se zamore iz nerodne situacije rešiti samo s predlogom sodr. W. A. in tako se je odločil ter dal isto spomenico ponovno na glasovanje javnemu shodu, ki se je z mojim pristavkom tudi odobrila. Iz teh navedb dogodka, kateremu so priča vsi takrat shodu prisostvujoči, pa zamore pojmiti bistvo izida prvotnega odglasovanja spomenice vsak oni, ki pozna parlamentarne običaje, **da je bila Jeramu prav po njegovi lastni krivdi izrečena nezaupnica,** kar ne more nihče izpodbiti.

Jeram pa, ker mu je ta moja ugotovitev na njegov lastni slavospev zelo presedala, si je izmislil drugi izhod in sicer, sestavil je omenjeno, v listu »Delavec« objavljeno izjavo po svojem okusu, izbral sedanjo situacijo žičarjev,ki stoje v mezdnem gibanju, jih skupno s sebi enakovrednim kompanjonom iz Ljubljane pritisnil ob zid, da odobre to izjavo in jo puste v imenu sekcije objaviti, ali pa gredo.....

Žičarji pa, uvidevajoč opasndost, ki jim je pretila iz dveh razlogov, ki sta mi bila tudi zaupna, so se odločili za manjše zlo in tako je prišlo do te izjave. In prav je bilo tako ter jim tega niti najmanj nimam namena oponašati, obsojam pa oba prava krivca, ki se nista strašila niti zločinskega poizkusa razbijati enotnost sekcije žičarjev, samo da dosežeta svoj namen, kar pa se jima še dolgo ne bo posrečilo, pač pa znata doživeti, ako ne bosta mirovala, da bom iznesel še nekaj, kar bo obema presedalo.

Ravnik Franc.

Zagorje. Dne 3. 12. se je vršila občinska seja, katere glavna točka je bila **proračun.** K dnevnemu redu je spadala tudi prošnja nekega malega kmeta za popravilo studenca. Tu se je videlo, koliko je demokratom za kmeta. Protivili so se namreč, češ, če bomo vsakemu popravljali studenec, studencev je veliko, kam bomo pa prišli?! s. L. odpornik DKRB je zahteval, da že iz higieničnih ozirov ne smemo kaj takega odkloniti, nakar se je nakazala vsota Din 500.— za to popravilo. Prečitane so bile tudi prošnje obč. revežev za podpore, ki jih je klub DKRB tudi podpiral po svoji moči. Na to je prebral g. župan revizijsko poročilo. Iz tega poročila smo dobili sliko, **kak gnoj in nered je bil za časa gerentstva** v občini. **Primankljaj** v občinski blagajni, **napačno vknjiževanje** in tako dalje. Ker poročilo ni bilo še dovolj točno se je zahtevala še **ponovna revizija.** Proti tej so se demokrati upirali, kjer njih želja je, da bi bivši gerent g. Korbar ostal nedotakljiv in neplačnik za primankljaj, ki ga je pustila v občinski blagajni. V proračunu za leto 1929 so razne postavke, ki ne odgovarjajo delavsko kmečkim interesom. **Stari dolgovi** za katere so demokrati namigavali, da bomo morali pozabiti na nje, **razna klerikalna in demokratska društva, rdeči križ, militarizem, spomenik** itd., **proti katerim je klub odločno nastopil.** Za načrt vodovoda dolguje občina Kasalu 30.000 Din. Proti temu je protestiral obč. odb. DKRB s. O. rekoč, da občani Zagorja niso dolžni plačevati dolgov zaradi nesposobnega gospodarstva, plača naj bivši gerent g. K. in gerentski sosvet, ki je ta čas sodeloval. V obrambo g. K. se je oglasil obč. svet. g. W., češ, da so s tem ker so dali delo vodovoda tvrdki Slograd dobili tisto svoto nazaj, kar pa ne drži. Vzdrževanje spomenika tudi ni dolžnost občine, vzdržujejo naj ga tisti, ki so med vojno obogateli. Delavstvo in kmetje nimajo od vojne drugega ko polomljene kosti. **Proti vsem tem nekoristnim postavkam ni črlnil klub SSJ niti besede.** Nasprotno so socialpatriotje na svojem shodu, ki se je vršil 9. t. m., napadali DKRB. Proletariat Zagorja predobro pozna socialpatriote in se shoda ni ni udeležilo niti 20 ljudi če prav je bil določen govornik iz Maribora. (Petejan najbrž!) Ker je bila premala vsota določena za gasilstvo je s. R. predlagal Din 5.000 nakar so pozneje ko jim je pojasnil potrebo za nabavo novih cevi, pristali na predlagano vsoto. Zelo tesno jim je moralo biti pri srcu ko je predlagal s. L. 30.000 Din za brezposelne, ker kaj takega niso vajeni naši purgarji. Po dolgi debati se je našla svota Din 15.000.—, na katere so pristale **vse stranke, to pa ne iz ljubezni do brezposelnih, ampak iz bojazni pred volilci, katerim** ob volitvah vse mogoče obljubujejo. Tudi Trb. prem. družba je poslala svoje mnenje k proračunu. Ona povdarja, da je že treba enkrat nehati z amortizacijami in začeti šteditl. Najljubše bi ji pa bilo nabrž, da bi se njo razbremenilo od davkov in naložilo na kmete in delavce! O ponovni reviziji bomo poročali pozneje. **Poslušalec.**

Zagorje. V »Nedelavski politiki«, nas napada, poznani Jurče, češ da so dekalisti igrali na obč. proračunski seji 3. dec. dekalistom prirojeno vlogo. Jaz pa konštatiram, da so socialisti igrali svojo staro socialpatriotsko režimsko vlogo. Naš klub je imel toliko poguma, da je kritiziral postavke, ki niso v korist revnemu delavstvu, nasprotno je pa Arh pomagal utemeljevati županu (dem.) postavko za spomenik, če ga je občina prevzela v varstvo, je dolžnost občine, da ga vzdržuje. Vprašam samo, kdo je bil tisti čas v občini? Ali ni bil gerent?! Toraj ga ni vzel v varstvo izvoljeni obč. zastop., ampak od režima imenovani gerentski sosvet. **Naš klub je naredil svojo dolžost napram vojim svolilcem,** socialpatriotje pa svojo napram režimu. Hvali se Jurče tudi, koliko je priboril za ubožni sklad, kot da je sam v ubožnem soc. odseku. Da sta predčasno zapustila sejo dva odbornika kluba D. K. R. B. je vzrok ta, da imajo rudarji tudi nočne službe in Arh kot centralni tajnik Z. R. J. bi moral to vedeti. Klub D. K. R. B. obstoji iz delavcev, ki ne žive brezdelno kot Jurče! Na drugo ne odgovarjam, škoda črnila. Prihodnjič še kaj.

Rudar.

Dragotin Gustinčič:

Delavske zbornice.

(Nadaljevanje.)

Vsake volitve v kapitalistične administracije so falzificiranje volje volilcev, toda volitve za sestavo prvih delavskih zbornic, ki so jih pri nas izvedli socialisti za buržuazijo in v njeno korist, presegajo vse dosedanje koruptne buržuazne volilne sisteme. Po nalogu in smotrih buržuazije budno pazijo na to, da se registrirajo samo žolte in tiste organizacije, ki so v izključni njihovi oblasti, za katere lahko jamčijo buržuaziji in njeni vladi, da ne bodo delale v zbornici nobene resne opozicije in s cinizmom izključujejo vse neodvisne strokovne organizacije, od katerih pričakujejo razredni odpor in razredno kontrolo. V nekaterih pokrajinah so se z buržuazijo kratkomalo pobotali za razdelitev zastopstva in vpliva, drugod so kradli volilne glasove. Buržuazija in njena vlada to mirno tolerirata, ker je v življenjskem interesu buržuazije, da ostane vodstvo zbornic v rokah njenih socialističnih hlapcev, da jim s tem ohrani nimbus razrednosti.

*

Tako so sestavljene te »delavske« zbornice.

Če hočemo pravilno oceniti pomen delavskih zbornic v Jugoslaviji, se moramo najprej vprašati, kdaj je bil napravljen zakon, ki jih ustanavlja. Ta zakon je bil izglasovan v parlamentu v decembru 1921., torej v letu, ko je bila jugoslovanska buržuazaja strla vse resnično razredne politične in strokovne organizacije v svoji državi. Ogorčenemu delavstvu je morala buržuazija tedaj tudi nekaj, če tudi samo slepilo, nuditi v nadomestilo. Buržuazija je pametna in ima pametno taktiko! Poleg tega je trebalo z dobro obetajočimi sinekurami do kraja korumpirati izvesten delavski voditeljski kader, ki naj bi ji držal do tal ponižano delavstvo v šahu. Z delavskimi zbornicami je buržuazija dosegla oboje! Delavstvu je ustanovila, kakor razvidno iz zgoraj navedenih »nalog«, zanj brezpomembno igračo, a obenem zase pomožni aparat za konsolidacijo po vojni razrešetane obrti, trgovine in prometa — voditeljem malomeščanskega socializma pa zlate jasli, s katerimi jih je končnoveljavno postavila v svojo službo. In da ta služba ni slabo plačana nam pričata n. pr. računska zaključka za ljubljansko delavsko zbornico za leta 1925. in 1926. **Leta 1925. so znašali stroški za plače uradnikov za njihove prispevke k penziji, za delegate, za različne njihove boniifikacije, dijete itd. okroglo 1,150.000 Din, med tem, ko je dala vlada potom DZ v istem času vsem brezposelnim v Sloveniji 70.000 Din podpore.** Samo stroški za volitve v delavsko zbornico, t. j. stroški za socialistične in buržuazne agitatorje, so znašali l. 1925. okroglo svotico 290.000 Din. Leta 1926. pa so stale sinekure za zbornično delavsko gospodo okroglo 600.000 dinarjev, dočim je zbornica v istem letu razdelila vsem brezposelnim v Sloveniji 150 tisoč dinarjev.

Delavske zbornice v Jugoslaviji niso nikake zastonice delavskih interesov **a priori** (prvenstveno). Nasprotno, one se delajo, kakor vsak drugi organ kapitalistične države, da plavajo vzvišeno nad delavci in delodajalci, pa celo nad državno upravo. One so bojda **nepristranski** posredovalci med delom in kapitalom. V spore med delavci in kapitalom se smejo po zakonu vmešavati samo, **»ako to žele prizadete stranke ali pristojna državna oblastva.«** Gospod Filip Uratnik se v uvodu citiranega poročila že v naprej skoro indignirano zavaruje proti »tendencioznim« kritikam delavcev, pri katerih bi se utegnili pojaviti »občutki«, da je bilo delo njegove zbornice »često premalo uspešno«. On piše na str. 5.: »Pojavili so bodo tudi občutki, da je bilo (delo) često premalo uspešno. Vendar more prezreti samo nepoučenost (!) ali tendenciozna (!) kritika dejstvo, **da zakon delavskim zbornicam ne daje pravice, da bi nastopale v spornih vprašanjih kot sodnik in oblast in tudi ne možnosti, da bi nastopale kot borbena organizacija v stavkah«** (podčrtali mi). O, delo delavskih zbornic je bilo zmeraj »uspešno« za kapital, a Uratnikova bojazen pa je res še na mestu, da nepoučena delavska »tendenciozna« kritiga tega ni vedno pravilno videla in cenila. To je žalostno dejstvo in naša dolžnost mora biti, da pripravimo delavstvo do tega, da gospodu Filipu Uratniku v bodoče ne bo delalo krivice! Razlagati in razložiti moramo ustroj delavskih zbornic tako jasno, da bo delavstvo gledalo v njih ravno to, kar g. Filip Uratnik in da ne bo pričakovalo od njih — **ničesar!**

Delavske zbornice so organ ministra za socialno politiko, so od njega popolnoma odvisne in ne morejo ničesar ukreniti, kar bi njemu ne bilo po volji. On potrdi gospode Filipe Uratnike in le-ti so instruktorji njihovih predsedstev. Na papirju pač izgleda, da so tajniki podrejeni predsedstvom, toda v resnici so tajniki komisarji v delavskih zbornicah, ker so praktično nedotakljivi in postavljeni po ministru. Vlada delavske zbornice lahko razpusti kadar se ji poljubi, t. j. v trenutku ko bi postale sumljive, da delajo v korist delavstvu in proti interesom kapitala. Ona lahko postavi v njih komisarja in razpiše nove volitve. V takih delavskih zbornicah se čutijo seveda vsi nastavljenci in vsi funkcionarji od ministra odvisni in njemu odgovorni. Kako naj torej deluje tak aparat v korist delavskega razreda in to še posebno v času ko stoji ves delavski razred pod posebnim izjemnim zakonom?!

(Konec prihodnjič.)

Vasja B.:

Iz dni trpljenja . . .

(Spomini ob peti obletnici štrajka rudarjev l. 1923 v Zagorju.)

Bilo je v jeseni... Vas, ležeča v dolini, je bila v megli in dežju še bolj pusta kot ponavadi. Megla je ležala nad dolino kot trpljenje, ki tišči k tlom vse, kar živi in čuti v njem.

Ali v dolini se je zbudilo nekaj, kar je dolgo spalo v pozabljenju — zbudili so se lačni in zatirani. Mnogo so začeli govoriti o boljši bodočnosti, ki mora priti tudi za nje.

Razgovarjali so se o tem, kako bi si izboljšali življenje in so se pripravljali. Glej, ta mračna dolina, vsa črna od fabriških saj, je oživela.

Nikjer ni delavstvo bolj zatirano, kakor tu. Globoko pod zemljo kopljejo črni diamant, a ne zase, ki bi ga potrebovali za žene, otroke in matere. Ne, delati morajo v potu svojih obrazov, s krvavimi žulji, lačni samo zato, da tiran-kapitalist lahko živi v svili in pri polni mizi.

Delavci so pa utihnili in so molče prenašali srd ter se pripravljali na težko bitko. Ta molk je napravil delavskim nasprotnikom veselje in mislili so, da delavstvo ni za ničesar drugega, kot da trpi in gara. Ali motili so se. V delavskih srcih je rastel upor, ki je samo čakal trenutka, da udari z vso silo na dan. Trpini so se začeli zavedati, da drže oni svet na svojih ramenih in da je od njih odvisno, ali trpe še dalje ali ne. Končno je bolje umreti za pravico in resnico, kakor še dalje stradati za druge. Tudi delavci so vredni, da živijo pošteno življenje in da njihove matere in žene ne bodo ob plačilnih dnevih vedno solzne.

»Če bomo složni in enotni, nas ne bo uničila nobena sila, če bomo pa nesložni, bo lahko kapitalist delal z nami, kar hoče. Ali nismo sami krivi, da toliko trpimo? Zahtevajmo vendar enkrat pošteno plačilo za delo, kapitalistom pa povejmo, da brez nas tudi njih ni.« To je šlo od ust do ust po dolini...

In res, v našo dolino je prišel hud vihar... Delavci so zahtevali povišanje plač. Ker družba ni ugodila njihovim zahtevam, so stopili v štrajk. Vedeli so, da bodo zmagali v borbi le složni in enotni. Nekateri so oklevali, toda ko so jim drugi razložili, da je »štrajkbreher« najslabši človek na svetu, je postalo boljše. Izdali pa so nas oni, ki nimajo niti malo čuta solidarnosti. Oni so šli na delo. Niso videli ne lačnih otrok, ne ubogih mater. Zapomnite si delavci!

Ali to ni omajalo bojnega razpoloženja. Bili so vztrajni še naprej in trdni kot kamen, kajti vedeli so, da je za nje to odločilno. Če izgubijo štrajk, izgubijo vse, kar so imeli.

Zvečer, ko je dolino obsevalo zahajajoče solnce, se je čula pesem zatiranih:

Vstanite sužnji iz prokletstva
zatirani od vseh gospod...

Peli so jo mladi, pogumni delavci, kajti mladina v dolini je vedela, da je bodočnost njena in je zato z veseljem pela svojo bojevno pesem.

Delavska mladina je najbolj zatirana. Delati mora po tovarnah in jamah ravno ista dela, kot stari delavci, a za mnogo manjše plače. V tovarni in jami, pod težo neznosnega trpljenja, postane mladi delavec revolucionar, pristaš nove misli, ki bo nekoč osvobodila svet. Naši starejši sodrugi ne imenujejo mladino brez vzroka avantgardo proletariata.

Štrajk se je končal s porazom za delavstvo. K porazu pa so pomagali »štrajkbreherji« in drugi priganjači družbe.

Ta štrajk je pokazal delavstvu, da brez težkega boja ne bo zmage. Ali kljub temu delaostvo ni obupalo. Mnogi najboljši borci so bili odpuščeni. Šli so v tujino, da tam nadaljujejo to, za kar so jih v domovini vrgli na cesto. Jokale so matere, žene in otroci, ker so bili čez noč brez kruha in doma...

Toda pomnite, ve matere in žene, vaše solze bodo pomešale beton nove zgradbe — zgradbe lepe, socialistične družbe.

Prišlo bo vstajenje proletariata. Takrat bomo vsi zatirani in teptani prišli po težki poti, po strmem klancu gor do cilja:

Do osvoboditve delavcev in kmetov
izpod jarma suženjstva...

Takrat se bo nehalo suženjsko tlačanstvo in človeštvo bo zadihalo svobodneje.

Tudi nad sajasto dolino Zagorja in na njeno veliko trpljenje bo zasijalo lepo solnce svobode...

Žalobna koračnica,

peta ob grobovih ruskih revolucinarjev.

Vas, žrtve nesmrtne, zahtevaj je boj
mi čakamo v plaču na svobodni soj.
Sred borbe ste padli, želeči svobod,
mi tonemo v plaču, bodočnosti rod.
Ko žar se svobode prek vse bo razlil,
ko boj vaš sadove bo mnoge rodil,
tedaj oznanjali bomo vsepovsod,
kako za svobodo v smrt šla vam je pot.

Iz svete ljubezni do prostih ljudi
ste borbo borili za svobodne dni,
življenja polagali na žrtvenik,
da rešil prolet bi se težkih verig.
Pustili ste srečo, svobodo, pomlad,
trpeli po ječah ste hedo in glad,
dokler vas na smrt ni obsodil sodnik.
In dalje prenašamo težo verig.

(Za »Svobodino« pevsko podzvezo prevedel Mile Klopčič.)

Blago za obleke vseh vrst, kupite najbolje in najceneje pri NOVAK-U Ljubljana, Kongresni trg 15

Sodrugi in sodružice!

Vljudno naznanjam, da sem otvoril v Delavskem domu na Karla Marksa trgu št. 2. svoj

brivski in česalni salon,

katerega bom vodil točno in solidno ter po znižanih cenah.

Izvrševal bom vsa v mojo stroko spadajoča dela, t. j. v postrežbi gospodov, striženju bubi-frizur, onduliranju i. t. d.

Se priporočam

M. Gorenc.

Samo na

Miklošičevi cesti št. 34

v palači Pokojninskega zavoda

(neposredna bližina glavn. kolodvora) se nahaja najstarejša in največja tvrdka

„GRAMOFON“

A. Rasberger, Ljubljana.

Velikanska zaloga najmodernejših **gramofonov** in električno posnetih **gramofonskih plošč,** nadomestnih delov itd. — Delavnica za popravila v trgovini.

Zanesljivim osebam tudi na obroke!

Priporoča se po znižanih cenah tvrdka

IGN. ŽARGI

Ljubljana

Sv. Petra cesta 3 in 11

krasne pletenine, dam. plet. obleke, plašče, perilo, kravate, moške srajce, rokavice in nogavice volnene v največji izbiri, volneno žensko in moško perilo.

POZOR!

Podpirajte domače podjetje!

200 moških oblek

iz prvovrstnega češkega sukna razprodam skoraj za polovično ceno po

Din 500 in 600.

Prodaja se vrši od 3. do 31. decemdra 1928.

Po neverjetno nizkih cenah se bodo prodajali tudi vsi drugi konfekcijski izdelki, kakor: deške in fantovske obleke, raglani, površniki, zimski suknjiči, usnjati suknjiči, dežni plašči itd.

Konfekcijska industrija Josip Ivančič

Ljubljana, Dunajska cesta 7

Ne zamudite ugodne prilike!

Veselo Novo leto želijo in se priporočajo:

Franc Wester
trgovina z mešanim blagom
Maribor, Glavni trg 10,

Alojzija Šafarič
gostilničarka
Maribor, Splavarska št. 5.

Trgovina z delikatesami in vinom. — Tovarna salam in klobas
Julius Opippa
Maribor, Slovenska ul. 3-

Jos. Ullaga nasl. J. Sznicz
Maribor, Aleksandrova cesta 21.

če si nabavite modne predmete za Božič in Novo leto pri tvrdki
A. Šinkovec nasl. K. Soss
Ljubljana, Mestni trg 18-19